

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การวิเคราะห์คุณธรรมในคำคมจากวรรณคดีเรื่อง สามก๊ก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับชาวจีนที่เรียนภาษาไทย เป็นภาษาที่สอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหนังสือคำคมในสามก๊ก จำนวน 1417 ตอนมาวิเคราะห์ คำคมเหล่านี้ ได้คัดมาจากหนังสือสามก๊กฉบับของเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ หัวข้อด้านคุณธรรมที่กำหนดทั้ง 24 หัวข้อ และตารางวิเคราะห์ เนื้อหาคุณธรรมในคำคมจากวรรณคดีเรื่องสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

การสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างหัวข้อวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหัวข้อวิเคราะห์คุณธรรมตามลำดับดังนี้

1.1 เลือกหัวข้อคุณธรรมจากแหล่งที่มา 4 แห่งคือ

- คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549 : 3)
 - คุณธรรมของมนุษย์ 10 ประการ (William J. Bennett, 1993 : 4)
 - คุณธรรมที่สำคัญ 12 ประการ (อมรา เล็กเริงสินธุ์, 2542 : 96)
 - คุณธรรมของมนุษย์ 18 ประการ (Andrea Comte Sponville, 2006 : 2-3)
- (รายละเอียดของแต่ละหัวข้อคุณธรรมอยู่ในบทที่ 2 หน้า 28-30)

1.2 วิธีสร้างหัวข้อวิเคราะห์

- แจกความถี่ของเนื้อหาคุณธรรมจากแหล่งที่มาโดยจัดนับรอยคะแนนความถี่
- เลือกหัวข้อคุณธรรมตามลำดับความถี่ กำหนดเอาหัวข้อคุณธรรมลำดับ

- กรณีที่หัวข้อคุณธรรมมีความดีเป็น 1 วิธีเลือกดังนี้
 - เลือกหัวข้อคุณธรรมที่มีขอบเขตพฤติกรรมชัดเจน
 - เลือกหัวข้อคุณธรรมที่พิจารณาเห็นว่าเป็นความต้องการจำเป็นของสังคมยุคปัจจุบัน
- กรณีที่หัวข้อคุณธรรมชื่อใกล้เคียงกัน พิจารณาจากขอบเขตความหมายของคำที่ใช้เป็นชื่อของคุณธรรมนั้นๆ
- หัวข้อคุณธรรมบางข้อที่มีลักษณะใกล้เคียงกันพิจารณาจากความหมาย และขอบเขตถ้าขอบเขตกว้างก็แยกเป็นคนละหัวข้อ
- ใช้ชื่อหัวข้อคุณธรรมเป็นอาการนามเหมือนกัน

ตาราง 1 กรอบการสร้างหัวข้อวิเคราะห์

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ	คุณธรรมของ มนุษย์ 10 ประการ	คุณธรรมที่สำคัญ 12 ประการ	คุณธรรมของ มนุษย์ 18 ประการ	หัวข้อด้าน คุณธรรมที่กำหนด
ขยัน	ความขยัน	ความขยัน หมั่นเพียร		ความขยัน หมั่นเพียร
ซื่อสัตย์	ความซื่อสัตย์	ความซื่อสัตย์	ความสุจริต	ความซื่อสัตย์สุจริต
มีวินัย	ความมีวินัย	ความมีวินัย		ความมีระเบียบวินัย
	ความอดทน	ความอดทน		ความอดทนอด กลั้น
มีน้ำใจ	ความเห็นอกเห็น ใจ	ความมีเมตตา	การให้อภัย ความมีเมตตา ความเห็นอกเห็น ใจ	ความมีเมตตากรุณา
	ความกล้าหาญ	ความกล้าหาญ	ความกล้าหาญ	ความกล้าหาญ
สามัคคี		ความสามัคคี		ความสามัคคี
	ความจงรักภักดี		ความจงรักภักดี	ความจงรักภักดี
สุภาพ			ความมีมารยาท	ความมีมารยาท
		ความกตัญญู	การรู้บุญคุณ	ความกตัญญูกตเวที

		ความอ่อนน้อม ถ่อมตน	ความถ่อมตน	ความอ่อนน้อม ถ่อมตน
สะอาด				ความสะอาด
ประหยัด				ความประหยัด
	ความศรัทธา			ความศรัทธา
	ความรับผิดชอบ			ความรับผิดชอบ
	เป็นมิตร			ความเป็นมิตร
		ความเสียสละ		ความเสียสละ
		ความมั่นใจใน ตนเอง		ความมั่นใจใน ตนเอง
		ความสันโดษ		ความสันโดษ
			ความฉลาดเฉียบ แหลม	ความฉลาดเฉียบ แหลม
			ความสงบใจ มี อารมณ์แจ่มใส	ความสงบใจ มี อารมณ์แจ่มใส
			ความเอื้อเฟื้อ	ความเอื้อเฟื้อ
			ความยุติธรรม	ความยุติธรรม
			การรู้จักข่มใจ ตนเอง	การรู้จักข่มใจ ตนเอง
			ฮิวเมอร์	ฮิวเมอร์
			ความจริงใจ	ความจริงใจ
			ง่าย	ง่าย
			ความบริสุทธิ์	ความบริสุทธิ์

จากการเลือกหัวข้อคุณธรรม 4 แห่ง ผู้วิจัยได้หัวข้อคุณธรรม 28 หัวข้อ

1.3 นำหัวข้อคุณธรรมทั้ง 28 ข้อ ไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมกับเนื้อหาที่ต้องวิเคราะห์ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกัน ได้ให้ข้อเสนอแนะให้ตัดหัวข้อคุณธรรมที่ไม่มีความชัดเจนออก 4 หัวข้อ คือ ฮิวเมอร์ ง่าย ความจริงใจ ความบริสุทธิ์จึงเหลือหัวข้อคุณธรรม 24 หัวข้อ

สรุปหัวข้อด้านคุณธรรมที่กำหนด 24 หัวข้อดังนี้

1. ความขยันหมั่นเพียร
2. ความประหยัด
3. ความซื่อสัตย์สุจริต
4. ความจงรักภักดี
5. ความมีระเบียบวินัย
6. ความมีมารยาท
7. ความสะอาด
8. ความสามัคคี
9. ความมีเมตตากรุณา
10. ความรับผิดชอบ
11. ความเป็นมิตร
12. ความกล้าหาญ
13. ความอดทนอดกลั้น
14. ความศรัทธา
15. ความกตัญญูกตเวที
16. ความเสียสละ
17. ความมั่นใจในตนเอง
18. ความสันโดษ
19. ความอ่อนน้อมถ่อมตน
20. ความฉลาดเจียมแหลม
21. การรู้จักข่มใจตนเอง
22. ความยุติธรรม
23. ความเอื้อเฟื้อ
24. ความสงบใจ มีอารมณ์แจ่มใส

1.4 นำหัวข้อคุณธรรมที่กำหนดมาสร้างความบ่งชี้เพื่อใช้เป็นกรอบสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา
ด้านคุณธรรมในคำคมจากวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ตาราง 2 กรอบการวิเคราะห์เนื้อหาด้านคุณธรรมในคำคมจากวรรณคดีเรื่องสามก๊ก
ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

หัวข้อด้านคุณธรรมที่กำหนด	ความบ่งชี้
1. ความขยันหมั่นเพียร	ผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ในเรื่องที่ถูกที่ควร ผู้งาน มีความพยายาม ไม่ ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำตั้งใจทำหน้าที่อย่าง จริงจัง
2. ความประหยัด	ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะทางการเงิน ของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินของ อย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของตนเองอยู่เสมอ
3. ความซื่อสัตย์สุจริต	ผู้ที่มีความประพฤติทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มี ความจริงใจปลอดจากความรู้อีโก้ตัวเอง หรือคิดไม่ใช้เล่ห์กล คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองปฏิบัติ อย่างเต็มที่และถูกต้อง
4. ความจงรักภักดี	ผู้ที่มีจิตใจเคารพนับถือหรือรู้คุณอย่างยิ่งต่อสถาบันที่ตน เคารพ โดยยอมรับ ขอมเชื่อฟัง ขอมติดตามและขอมจ่านน จากจิตใจภายใน โดยที่ไม่มีผู้ใดสามารถบังคับได้
5. ความมีระเบียบวินัย	ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบันองค์กร และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่าง เต็มใจ และตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับ และ ข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเอง และสังคม
6. ความมีมารยาท	ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ตามสถานภาพ และกาลเทศะมี สัมมาคารวะ เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่ม ผู้อื่นทั้งโดยวาจา และท่าทางเป็นผู้มีมารยาทดีงาม วางตน เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

7. ความสะอาด	ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ผักผลไม้ไม่ให้บูเน่า มีความเงาใสอยู่เสมอ ปราศจาก ความมัวหมองทั้งกายใจ และสภาพแวดล้อม มีความผ่องใส เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสุขใจแก่ผู้พบเห็น
8. ความสามัคคี	ผู้ที่แสดงการร่วมแรงร่วมใจในการทำงานกับผู้อื่นอย่างกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งวิวาทบาดหมางซึ่งกันและกัน มุ่งมั่นร่วมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วงโดยยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์
9. ความมีเมตตากรุณา	ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน ทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคม ด้วยร่างกาย และสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน
10. ความรับผิดชอบ	ผู้ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุความสำเร็จตามความมุ่งหมายยอมรับผลการกระทำนั้น และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น
11. ความเป็นมิตร	ผู้ที่แสดงความเป็นกันเองต่อผู้อื่น ให้ความปรารถนาดีอย่างจริงใจกับทุกคน เป็นญาติยี่งด้วยญาติ เป็นมิตรยี่งด้วยมิตร
12. ความกล้าหาญ	ผู้ที่กล้าแสดงความสามารถของตนเองออกมา เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมแม้ในสิ่งนั้นจะต้องเสียสละแม้เลือดเนื้อ ชีวิต ดังเช่น ทหารที่ออกปฏิบัติหน้าที่เป็นรั้วของชาติ ปกป้องผืนแผ่นดิน
13. ความอดทนอดกลั้น	ผู้ที่รู้จักรอคอยและคาดหวัง มีความตั้งใจ อุดสาหะในการทำงาน สู้งานและมีความมุ่งมั่น ใฝ่ความสำเร็จ
14. ความศรัทธา	ผู้ที่มีความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ ไม่มั่งงายไร้เหตุผล เป็นความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญา

15. ความกตัญญูกตเวที	ผู้ที่ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นผู้มีพระคุณ หากแต่มีความเคารพนับถืออย่างจริงใจ เต็มใจและตั้งใจที่จะปฏิบัติตอบแทน
16. ความเสียสละ	ผู้ที่แสดงการกระทำเพื่อสังคมและผู้อื่นด้วยความคิดปรารภนาสร้างสิ่งที่ดีแก่ผู้อื่นและสังคมด้วยความรู้สึกรักและห่วงใยผู้อื่น และอุทิศให้ผู้อื่นในสิ่งที่ตนเห็นว่ามีความสำคัญและความเต็มใจ
17. ความมั่นใจในตนเอง	ผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มั่นใจในตนเองและรู้จักพึ่งพาตนเอง
18. ความสันโดษ	ผู้ที่รู้จักพอ ไม่คิรินรน แสวงหาจนลืมความเป็นมนุษย์
19. ความอ่อนน้อมถ่อมตน	ผู้ที่มีความสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้อื่น ไม่เป็นคนวางก้ำ และชอบใช้อำนาจ
20. ความฉลาดเฉียบแหลม	ผู้ที่มีความสามารถในการคิด การผลิต หรือการสร้างสิ่งต่าง ๆ นอกจากจะแสดงด้วยความคิด และความสามารถในการกระทำแล้ว อาจแสดงได้ด้วยคำพูด คนที่พูดเก่ง ใช้ถ้อยคำที่มีความหมายลึกซึ้ง ถ้อยคำที่ทำให้ผู้ฟังได้คิดถึงสิ่งที่ดี ถ้อยคำที่กล่าวมิตติเตือนใจให้ปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควรเหมาะสมแก่กาลและโอกาส
21. การรู้จักข่มใจตนเอง	ผู้ที่รู้จักบังคับตนเอง ไม่ให้โลภอยากได้ในทางทุจริตผิดศีลธรรม ไม่ให้โกรธเคืองคิดพยาบาทจองเวรไม่หลงมกมาย คนที่มีความข่มใจจะเป็นคนเก็บอารมณ์เก่ง ไม่แสดงอาการผิดปกติดอกนอกหน้า การรู้จักฝึกฝนตนเองรู้จักฝึกตัวฝึกใจปรับปรุงแก้ไขตัวเองให้เหมาะสมกับภาวะและสถานะของตน อีกประการหนึ่งคือการหยุดใจ การรู้จักยับยั้งใจไม่ถลำลงไปสู่ความชั่ว ความผิด ความเสียหาย
22. ความยุติธรรม	ผู้ที่มีความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล และสามารถแยกแยะได้ว่าอะไรคือผิด ชอบ ชั่ว ดี ซึ่งในความหมายเชิงลึกลึกนั้นคงต้องแบ่งเป็นเรื่อง ๆ ไป
23. ความเอื้อเฟื้อ	ผู้ที่แบ่งปันให้แก่ผู้ยากไร้ เห็นแก่ผู้อื่น ไม่น้อยกว่าเห็นแก่ตัวเอง เป็นประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์โดยไม่มุ่งหากำไรหรือผลตอบแทนโดยตรง

24. ความสงบใจ มีอารมณ์แจ่มใส	ผู้ที่มีสมาธิ อารมณ์แจ่มใส สุขุมเยือกเย็น สร้างบรรยากาศที่สงบ ไม่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกอึดอัดหรือเกิดการทะเลาะเบาะแว้ง
------------------------------	--

2. การสร้างตารางวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาด้านคุณธรรมในคำคมจากวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ดังนี้

2.1 กำหนดหัวข้อสำหรับการวิเคราะห์ดังนี้

- ตอนที่
- เนื้อหาคำคม
- การสนทนาระหว่าง
- หัวข้อคุณธรรม
- แนววิเคราะห์

2.2 นำหัวข้อตอนที่ เนื้อหาคำคม การสนทนาระหว่าง หัวข้อคุณธรรม แนววิเคราะห์สร้างเป็นตาราง

ตาราง 3 ตารางการวิเคราะห์เนื้อหาด้านคุณธรรมในคำคมจากวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ตอนที่	เนื้อหาคำคม	การสนทนา ระหว่าง	หัวข้อคุณธรรม	แนววิเคราะห์
1.				
2.				
3.				
4.				

2.3 นำตารางการวิเคราะห์เนื้อหาด้านคุณธรรมในคำคมจากวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ได้

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ด้านคุณธรรมในคำคมจากวรรณคดีเรื่องสามก๊กตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาคำคมในสามก๊ก
2. ลงมือวิเคราะห์โดยการบันทึกคุณธรรมที่ปรากฏตามตารางวิเคราะห์ให้ครบคำคมทุกตอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นับรอยคะแนนที่ปรากฏตามตารางวิเคราะห์แล้วบันทึกเป็นตัวเลข คัดผลรวมความถี่และคำนวณค่าความถี่และคิดเป็นค่าร้อยละ
2. สรุปผลการวิเคราะห์เป็นตารางตัวเลขประกอบการบรรยาย

การสร้างแนวการสอน

หลังจากผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำคมครบทุกตอน และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ เมื่อสรุปผลการวิเคราะห์แล้ว จึงนำหัวข้อคุณธรรมที่กำหนดได้พบมากที่สุดจำนวน 8 หัวข้อมาเลือกให้เหลือ 4 หัวข้อ โดยพิจารณาว่าเป็นคุณธรรมสำคัญ เป็นที่ต้องการของสังคม เพื่อนำสร้างเป็นแนวการสอนสอดแทรกคุณธรรมในวิชาภาษาไทยสำหรับชาวจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

แนวทางในการสร้างแผนการสอนประกอบด้วย

1. สาระสำคัญ แนวการสอนนั้นจะผ่านกิจกรรมอะไรเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาไทย
2. พัฒนาทักษะทางภาษาไทย แนวการสอนนั้นจะสามารถส่งเสริมพัฒนาทักษะทางภาษาไทยของชาวจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองด้านใด
3. คุณธรรมที่ต้องการส่งเสริม จะบ่งชี้คุณธรรมที่ต้องการเน้น ซึ่งคุณธรรมนั้นจะเป็นเนื้อหาที่ผ่านสื่อคือภาษา หรือกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ
4. จุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาของนักเรียนอย่างกว้างๆ บางแนวอาจแนะจุดประสงค์ย่อยให้บ้างตามสมควร
5. เนื้อหา ส่วนใหญ่จะนำเนื้อหาจากวรรณคดี เรื่อง สามก๊กมาประกอบในการเรียนการสอน
6. แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จะเสนอแนะตามลำดับขั้นตอน แต่ไม่ระบุตายตัว เป็นแนวทางให้ครูนำไปประยุกต์ใช้ หรือปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม
7. สื่อในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น

8. การวัดและประเมินผล เป็นแนวทางการวัดผลการเรียนซึ่งพิจารณาจุดประสงค์เป็นหลัก และอ้างอิงตามทฤษฎีการวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทย
9. บันทึกหลังจัดกิจกรรมเรียนรู้ บันทึกการดำเนินการเรียนการสอนเป็นอย่างไร และ ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะนำไปใช้ในครั้งต่อไป